

กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
**Administration Strategies of Student Care System in Schools
under Mahasarakham Primary Educational Service Area**

วิไล รัตนทิพย์ และ ชัยยุทธ ศิริสุทธิ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Wilai Ruttanathip and Chaiyut Sirisut
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: palita6918@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม จำนวน 234 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารและครู รวมจำนวนทั้งสิ้น 468 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี PNI Modified

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์

* ได้รับบทความ: 2 ธันวาคม 2562; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2562
Received: December 2, 2019; Revised: December 25, 2019; Accepted: December 26, 2019

ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 44 มาตรการ 58 ตัวชี้วัด ประเด็นกลยุทธ์มีดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถการจัดทำ ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล กลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขกลไกการวางแผนจัดเก็บข้อมูล นักเรียนเป็นรายบุคคล กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาทักษะกระบวนการร่วมผสมผสานเครือข่ายติดตาม นักเรียน กลยุทธ์ที่ 5 สนับสนุนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน กลยุทธ์ที่ 6 เสริมสร้างทักษะบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน กลยุทธ์ที่ 7 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาชั้น พื้นฐาน กลยุทธ์ที่ 8 รมรงค์และส่งเสริมการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่าง ใกล้ชิด และต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่ 9 กำหนดนโยบายขยายขีดความสามารถส่งต่อนักเรียนอย่าง เป็นระบบ และการประเมิน ตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม ด้านความเหมาะสม ด้านความ เป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริงจนประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหาร; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the present and the desirable conditions of the administration of student care system of schools under Mahasarakham Primary Educational Service Area, and 2) to develop administration strategies of student care system in the above-stated area. The samples were school administrators including teachers with a total number of 468 persons, using purposive sampling process. The instruments used were questionnaire and evaluation form for strategy assessment. The statistics used were mean, standard deviation (SD.) and priority of needs index (PNI_{modified})

The research results were as follows:

1. The present condition of administration, in all, is at moderate level while the desirable condition, as a whole, is at the highest level.

2. As for the administration strategies of student care system, there are 9 strategies with 44 measures and 58 indicators. Strategy 1– enhancement of information and technology assistance. Strategy 2– raising competency in individual student’s data collection. Strategy 3– implementing of plan mechanism for each individual student’s data. Strategy 4– developing collaboration skill in students’ monitoring network. Strategy 5– supporting all concerned stakeholders in prevention and correction of all students’ problems. Strategy 6– developing needed skills of all concerned personnel for prevention and correction of students’ problems. Strategy 7– enhancing and developing student quality to meet basic education standard required. Strategy 8– campaigning and enhancing closed follow-up of those at-risk group and the problem student. Strategy 9– formulating policy for systematically increasing transfer potentials. Concerning assessment and evaluation of the strategies, it is evident that all aspects of appropriateness, feasibility and utility are at the highest level.

Keywords: Strategy; Administration; Students Care System

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001 - 2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ และพลเมืองโลกหลายด้านได้แก่ ความผันผวนทางเศรษฐกิจการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็ว การเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าวก็คือการพัฒนาคุณภาพของคน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และกำหนดสังคมไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ (Office of the National Economics and Social Development Bord, 2017 : 54) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวถึง การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับ คุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมคนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การ

เตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้ คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ ส่งผลต่อสุขภาพ จากสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การก่ออาชญากรรม ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คดีอาญาที่สำคัญทั้งการก่อคดี ต่อชีวิต ร่างกายและเพศ คดี ประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดียาเสพติด จำนวนคดีอาญา ดังกล่าวเป็นคดี ยาเสพติดมากที่สุด ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่าง กว้างขวาง ขณะเดียวกันกลุ่มเด็ก และเยาวชนเล่นการพนันติดเกมออนไลน์มากขึ้น (Office of the National Economics and Social Development Bord, 2017 : 55)

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เป็นต้น ทั้งนี้ ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาที่เกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย และปัญหาความรุนแรงซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ซุกจุกไปในทางไม่ดี และการใช้ความรุนแรงในสังคม ขณะเดียวกันก็ตระหนักว่า มีภัยอันตรายและความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบบนอินเทอร์เน็ต (95.32%) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการถูกล่อลวง ติดตามคุกคาม ล่วงละเมิดทางเพศ กลั่นแกล้ง ถูกหลอกในการซื้อสินค้า เอาข้อมูลส่วนตัวไปใช้ในทางมิชอบ ติดเกม และเข้าถึงเนื้อหาผิดกฎหมายหรือเป็นอันตราย (Isranews Agency ; online, 2017 : 1) จากรายงานปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่ามีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ขาดทักษะและประสบการณ์ ในการเผชิญกับปัญหา มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม แต่งกายผิดระเบียบ ไม่มีวินัย กระด้างกระเดื่อง ไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว ซึ้งซึม พุดจา ก้าวร้าว ไม่สุขภาพ โต้เถียง เสียงดัง เอะอะโวยวาย การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจเรียน หนีเรียนหรือมาโรงเรียนสายเป็นประจำ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมั่วสุมทางเพศกับเพื่อนชายหญิง พกพาอาวุธหรือใช้สารเสพติด เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขอย่าง

เหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม มีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อ นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักตนเอง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะชีวิต สามารถหลีกเลี่ยงป้องกันอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นคนดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods Research) เป็นรูปแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Creswell, J. W. 2013) มีขอบเขตการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลลัพธ์
1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์	เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันและ สภาพที่พึง ประสงค์วิจัย	1.ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหาและศึกษาองค์ประกอบ แล้วนำมา สังเคราะห์งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ	1.องค์ประกอบการวิจัย และประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปสร้าง แบบสอบถาม
ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์			2.ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงประจักษ์จาก การวิจัยเชิงปริมาณ
ตอนที่ 2 ศึกษา ความสำคัญของความ		2. ศึกษาข้อมูลภาคสนามในเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ศึกษาสภาพปัจจุบัน	

ต้องการจำเป็น (PNI Modified)และวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค		สภาพที่พึงประสงค์ 3.หาค่าดัชนี PNI Modified มาวิเคราะห์จัดลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)	3.ดัชนี PNI Modified นำผลไปเรียงลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็น
2. พัฒนา ตรวจสอบ และประเมินกลยุทธ์ฯ	เพื่อพัฒนา กลยุทธ์การบริหาร ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัดสพ.มค.	1.วิเคราะห์ (TOWS Matrix) 2.ยกร่างและตรวจสอบกลยุทธ์โดยการ จัดประชุมกลุ่มสนทนา(Focus Group Discussion) 3.ประเมินกลยุทธ์ 4.ปรับปรุงแก้ไขได้กลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์	กลยุทธ์การบริหาร ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 ชุด สำหรับเก็บข้อมูล ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู

2) ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลักษณะของขั้นตอนการวิจัยทั้ง 2 ระยะ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์กับเนื้อหา การหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการตามระยะของขั้นตอนการวิจัย ซึ่งได้ขอหนังสือเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตทางสถานศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี PNI Modified

ผลการวิจัย

1) สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งต่อ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่ง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2) กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 44 มาตรการ 58 ตัวชี้วัด ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 9 มาตรการ 12 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 4 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขกลไกการวางแผนจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 5 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาทักษะกระบวนการร่วมผสมผสานเครือข่ายติดตามนักเรียน ประกอบด้วย 4 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 5 สนับสนุนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ประกอบด้วย 5 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 6 เสริมสร้างทักษะบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ประกอบด้วย 3 มาตรการ 5 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 7 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 มาตรการ 7 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 8 รมรงค์และส่งเสริมการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่ 9 กำหนดนโยบายขยายขีดความสามารถส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด และการประเมิน ตรวจสอบร่างกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวม มีความเหมาะสมความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริงจนประสบความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม พบว่าประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลคือ 1) สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม 2) กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 มีการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งระบบสอดคล้องกันตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประณตศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 เป็นนโยบายเร่งด่วนให้สถานศึกษาเร่งพัฒนาและให้ความสำคัญต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัด โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน มีการวางแผนเตรียมการมอบนโยบายในการพัฒนาการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สูงขึ้น (Maha Sarakham Provincial Education Office, 2017 : 20) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ 3.2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียม และทั่วถึง และสอดคล้องกับ งานวิจัยของปิยะพร ป้อมเกษตร์ (Pomkasate P., 2016 : 120) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

2) กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 44 มาตรการ 58 ตัวชี้วัด และการประเมิน ตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวม มีความเหมาะสมความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริงจนประสบความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง ด้วยการดำเนินการ ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเพิ่มจุดแข็งของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ ซึ่งหาก โรงเรียนมีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และ สม่่าเสมอ ก็จะสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นั่นคือ นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม นักเรียนสามารถเรียนได้ ตามศักยภาพและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้การทำงาน และนักเรียนมีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพศักยภาพคน ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ 5 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และยุทธศาสตร์ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพคนให้มีคุณภาพทุกช่วงวัยตลอดชีวิต และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของปิยะพร ป้อมเกษตร์

นอกจากนี้ กลยุทธ์ยังช่วยลดจุดอ่อนของการดำเนินการด้านการส่งต่อ ซึ่งโรงเรียนควรให้ ความสำคัญกับการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของ

นักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่บางปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ เป็น บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพังความยุ่งยากของ ปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา หรือครูแนะแนว สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ลักษณะ ปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง การ ส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่ากรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือ ได้ (Office of Academic Affairs and Educational standard, 2009 : 37) ส่วน กล ยุทธ์ที่ 6 เสริมสร้างทักษะบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน กลยุทธ์ที่ 7 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน **กล ยุทธ์ที่ 8** รมรงค์และส่งเสริมการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาอย่างใกล้ชิด และ ต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่ 9 กำหนดนโยบายขยายขีดความสามารถการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ คุณภาพนักเรียน ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และทักษะ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้กล่าวถึง การเตรียมพร้อม ด้านกำลังคนและการ เสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของ ประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อ หลอม ให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้อง กับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการสนับสนุนเรื่องนโยบาย ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน เนื่องจากการวิจัย พบว่า ความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนาที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ด้านการส่งต่อ และด้านการคัดกรองนักเรียน โดยดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI Modified) อยู่ในระดับมากที่สุด มีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าจุดแข็ง จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจนถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องนำกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาเสริมสร้างหลักการบริหารเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดคุณภาพต่อนักเรียนมีพฤติกรรมและลักษณะอันพึงประสงค์ ความปลอดภัยในชีวิต ปัญหาเสพติดซึ่งเป็นภัยรอบข้างสำหรับเด็กและเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำให้ความรักความไว้วางใจและความเข้าใจแก่เด็กทุกคนเพื่อหวังให้เยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ และเป็นคนดีมีพฤติกรรมที่ดีอยู่ในสังคมอย่างปลอดภัย และมีความสุข

1.2 กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม กลยุทธ์ที่ได้จึงมุ่งเน้นที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่จะนำกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปใช้ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์กรตนเอง และควรสร้างความตระหนักรู้ (Awareness) ในการขับเคลื่อนกลยุทธ์อย่างจริงจัง

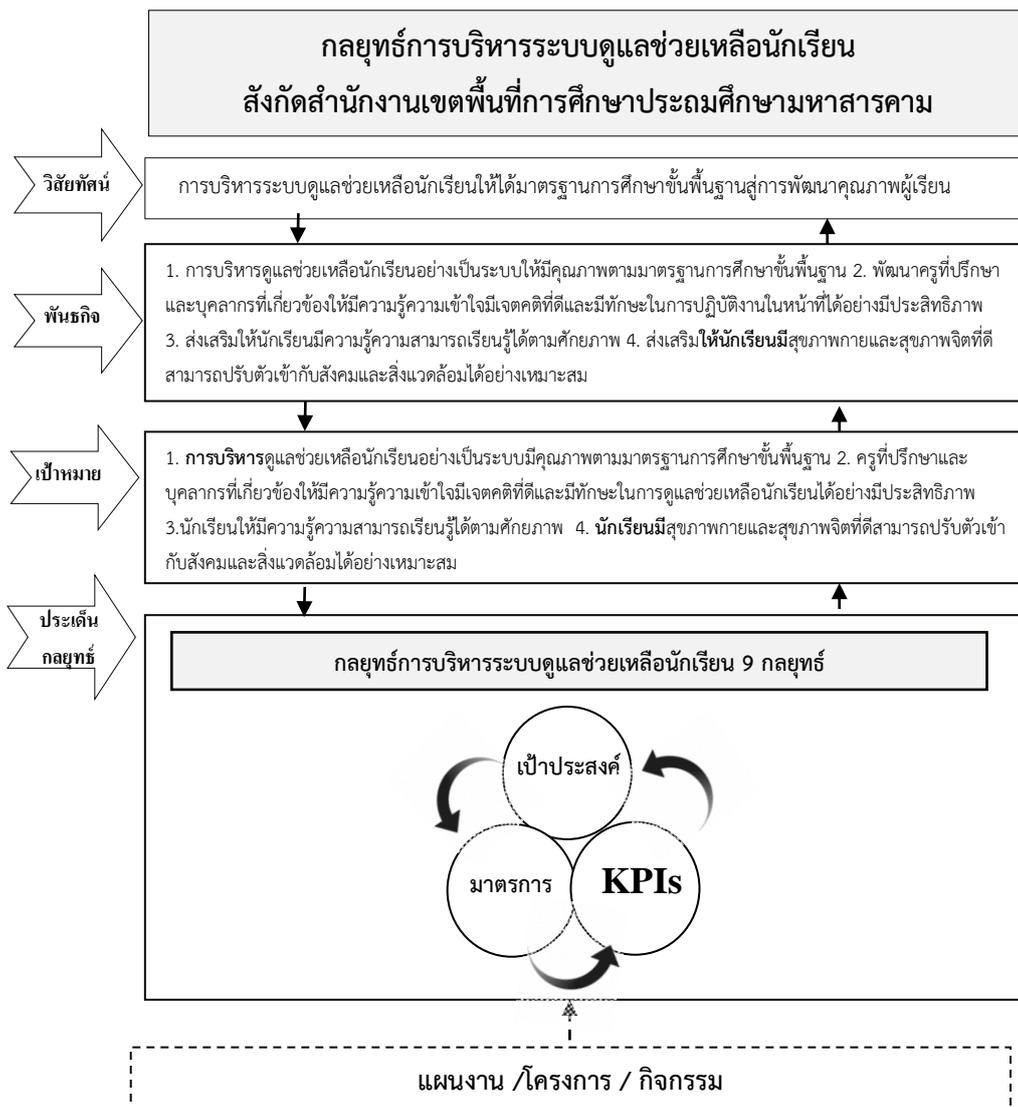
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ

2.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมุ่งมิติไปที่การส่งต่อ เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ด้านการส่งต่อมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ซึ่งการส่งต่อเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรณีปัญหาของนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน

องค์ความรู้

การวิจัยการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม ได้องค์ความรู้ใหม่สู่การพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ได้แก่กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เพื่อใช้เป็นแนว
ทางการบริหารสถานศึกษาในเชิงรุก เชิงป้องกัน การแก้ปัญหาและการตั้งรับ นำพาองค์กร
ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ
เป้าหมายและกลยุทธ์ ดังนี้ วิสัยทัศน์ (Vision) “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้
ได้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน” พันธกิจ (Mission)
1) บริหารดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้น
พื้นฐาน 2) พัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดีและ
มีทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้
ความสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ 4) ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม เป้าหมาย (Goal) 1) การ
บริหารดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดีและมีทักษะในการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเรียนรู้ได้
ตามศักยภาพ 4) นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและ
สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ประเด็นกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ 44 มาตรการ 58 ตัวชี้วัด

References

- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2011). *Design and conducting mixed methods research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Eliot & Associates. (2005). *Guidelines for conducting a focus group*. Chapel Hill, NC: Author. Retrieved from http://assessment.aas.duke.edu/documents/How_to_Conduct_a_Focus_Group.pdf
- Isra News Agency. *Seminar on media findings for children and youth*. http://www.isranews.org/isranews/item/23493_research.html?preview=1&fcu=nuttarparch&fcp=6321dd5e0546609d9ec21131820dfa09:oTOEhq8tKFQlyDMaC5FF8Ai9eDjv9S0z. (Accessed 18 December 2017)
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1990). *Essentials of Management*. New York: Mc Graw-Hill.

- Koontz, H.; & Wehrich, H. (2005). *Essentials of Management*. 5 th ed., New York: McGraw-Hill.
- Maha Sarakham Provincial Education Office. (2017). *Education Development Plan in Maha Sarakham Fiscal year 2017 - 2021*. Maha Sarakham: Copied documents
- Newby, T. J., Stepich, D.A. , J. D. , & Russell, J.D. (2000). *Educational Technology for Teaching and Learning* (2nd ed.) Upper Saddle River, NJ. Merrill/Prentice- Hall.
- Office of the National Economics and Social Development Bord. (2017) . *Development plan National Economy and Society Issue 12 (2017-2021)*. [http://: nscr.nesdb.go.th/guidance/](http://nscr.nesdb.go.th/guidance/) (Accessed 1 November 2017)
- Office of Mahasarakhan Primary Education Area 6 . (2018). *Academic Achievement Report (O - NET)* . Mahasarakhan: Office
- Office of Academic Affairs and Educational standard. (2009). *Documents for knowledge development The team that moves the system to help students for sustainable progress*. Bongkok :Organization of Transfer Products and Packging.
- Office of the Basic Education Commission , (2013) . *Developmental curriculum School administrators to enter management positions in educational institutions*. Bangkok : Office.
- Pomkasate P. (2016). *Proposed management strategies of student supporting systems to enhance the quality of secondary school students*. Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Department of Educational Policy Management and Leadership Faculty of Education Chulalongkorn University
- Owen, John M. 1993.*Program Evaluation: Forms and Approaches*. St. Leonards, Australia: Allen & Unwin Pty Ltd. Pressman, J.L., and A. Widavsky. 1973. *Implementation*. Berkely, California:University of California Press. Ltd.
- Srisaart B.CH. (2011). *Preliminary research*. 9th ed . Bongkok:SuWiriyan
- Wongwanich S.M. (2007). *Research needs assessment*. Bangkok : Chulalongkorn University.